

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
tel.(071)344 65 87, (071)34 05 920, fax (071)34 05 922
e-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR 61-4/07/ZR

Wrocław, 9 lipca 2007

DECYZJA RWR 24/2007

Na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 18, poz. 172, ze zm.), w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331), po przeprowadzeniu – z urzędu - postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, działanie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona z siedzibą w Legnicy, przy ul. Sejmowej 5A, polegające na:

I. stosowaniu we wzorcu umownym pn. „Umowa o warunkach odpłatności za studia” następujących zapisów:

- „Uczelnia zwraca połowę opłaty ustalonej za zajęcia dydaktyczne danego semestru, jeżeli student zrezygnował na piśmie ze studiów nie później niż do:

a) semestr zimowy - 9 listopada każdego roku,

b) semestr letni - 6 kwietnia każdego roku”.

- „Student, który zrezygnował ze studiów po terminach określonych w ust. 3 nie ma możliwości zwrotu wniesionej opłaty”,

- „W przypadku gdy opłata była dokonana w ratach, student, który zrezygnował ze studiów po terminach określonych w ust. 3 jest zobowiązany uzupełnić opłatę za zajęcia dydaktyczne danego semestru do pełnej kwoty”.

stanowiących klauzule wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co jest naruszeniem art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów,

II. stosowaniu we wzorcu umownym pn. „Umowa o warunkach odpłatności za studia” zapisu o treści: „Student oświadcza, że znany jest mu Regulamin Studiów obowiązujący w Uczelni, którego treść znajduje się na stronie www.pwsz.legnica.edu.pl, oraz zapoznał się z Uchwałą Nr II/345 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad pobierania opłat oraz warunków zwalniania z tych opłat studentów od roku akademickiego 2006/2007 i Zarządzenia Nr 49/06 Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy z dnia 25 lipca

2006r.”, naruszającego obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, w zakresie określonym w art.384 § 2 kodeksu cywilnego
i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

UZASADNIENIE

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura we Wrocławiu, zgodnie z przewidzianymi w ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* [zw. dalej także ustawą *o ochronie (...)*] kompetencjami, przeprowadził badanie wzorców umownych stosowanych przez wyższe szkoły publiczne z obszaru województwa dolnośląskiego i lubuskiego. Celem tej analizy było ustalenie czy w wymienionym zakresie działalności wyższych uczelni publicznych jest naruszany zakaz stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których stanowi art. 23a ww. ustawy.

W wyniku podjętych czynności - Postanowieniem nr 55/2007 z dnia 28 lutego 2007 r. - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów [zw. dalej także Prezesem Urzędu], wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. Witelona z Legnicy [zw. dalej także Uczelnią] praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o których stanowi art. 23a ust. 1 i 2 ustawy *o ochronie (...)*, polegającej na umieszczeniu w § 6 ust.3, § 6 ust.5, § 6 ust.6 wzorca umownego pn. „Umowa o warunkach odpłatności za studia” [zw. dalej także Umową] zapisów, które są wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (zw. dalej także Rejestrem), o którym stanowi art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego*. Uczelni zarzucono ponadto, iż w wymienionym wzorcu umownym, zamieściła zapis § 10 ust.2 naruszający obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, wynikający z art. 384 § 2 k.c.

(dowód: karta 1)

Ponadto – zgodnie z punktem 2. Postanowienia nr 55/2007 – Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów 28 kart z akt spraw o sygn. akt RWR 402-23/06/ZR oraz akta sprawy o sygn. akt RWR 62-60/06/ZR z uwagi na fakt, iż znajdują się w nich informacje mogące stanowić materiał dowodowy w niniejszej sprawie.

(dowód: karta 1)

I. Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

1. Uczestnik postępowania, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona z Legnicy jest uczelnią publiczną w rozumieniu art.2 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz.U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.), utworzoną na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 czerwca 1998 r. w sprawie utworzenia *Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy* (Dz.U. Nr 76, poz.498)

(dowód: karta 4)

Uczelnia prowadzi działalność m.in. polegającą na świadczeniu usług w zakresie kształcenia na poziomie wyższych studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia – kierunek Administracja w ramach których zawierane są „Umowy o warunkach odpłatności za studia” (będące wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 § 1 k.c.) z indywidualnymi konsumentami (studentami) na usługę uczestnictwa w studiach.

(dowód: karta 45a-47)

Należy w tym miejscu wskazać, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r. (sygn. akt III SK 22/2004) ustawa *o ochronie (...)* obejmuje pojęciem „przedsiębiorcy” także podmioty, których działalność nie kojarzy się z typową działalnością

gospodarczą, natomiast studenci, którzy korzystają z usług szkoły wyższej odpłatnie, stosownie do zawieranych w tym zakresie umów, są konsumentami w rozumieniu ustawy o ochronie (...).

2. Począwszy od roku akademickiego 2006/2007, w związku z prowadzoną działalnością w wyżej wymienionym zakresie Uczelnia wprowadziła do obrotu wzorzec umowy pn. „Umowa o warunkach odpłatności za studia”, który kandydaci na studia mogli podpisywać począwszy od dnia 11 września 2006 r. Umowa ta zawiera m.in. następujące zapisy:

- § 6 ust.3 „Uczelnia zwraca połowę opłaty ustalonej za zajęcia dydaktyczne danego semestru, jeżeli student zrezygnował na piśmie ze studiów nie później niż do:

- a) semestr zimowy - 9 listopada każdego roku,
- b) semestr letni - 6 kwietnia każdego roku”.

- § 6 ust.5 „Student, który zrezygnował ze studiów po terminach określonych w ust. 3 nie ma możliwości zwrotu wniesionej opłaty”,

- § 6 ust.6 „W przypadku gdy opłata była dokonana w ratach, student, który zrezygnował ze studiów po terminach określonych w ust. 3 jest zobowiązany uzupełnić opłatę za zajęcia dydaktyczne danego semestru do pełnej kwoty”.

(dowód: karta 45a-47)

W Rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zamieszczono m.in. następujące klauzule:

- poz. nr 394 - wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 stycznia 2005 r. Sygn. Akt XVII Amc 13/04, treść postanowienia: „Dokonując wpłaty w systemie ratalnym lub indywidualnym słuchacz deklaruje się uiścić całkowitą opłatę za kurs bez względu na ew. rezygnację, do czego zobowiązuje się własnoręcznym podpisem na dowodzie wpłaty przy pierwszej wnoszonej opłacie”;

- poz. nr 579 - wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 sierpnia 2005 r. sygn. akt XVII Amc 99/04, treść postanowienia: „Przed upływem 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć pierwszego semestru na pisemny wniosek studenta składającego rezygnację ze studiów, przysługuje mu zwrot 80% wniesionej opłaty czesnego za semestr. Po upływie tego terminu zwrot nie przysługuje”;

- poz. nr 625 - wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 78/05, treść postanowienia: „W przypadku rezygnacji w trakcie semestru, wpłacone w całości czesne za cały semestr nie podlega zwrotowi”

- poz. nr 833 - wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 kwietnia 2006 r., sygn. akt XVII Amc 79/05, treść postanowienia: „Czesne nie podlega zwrotowi, jeżeli student w trakcie semestru przerwał studia”.

3. Umowa zawiera ponadto zapis § 10 ust.2 stanowiący, że: „Student oświadcza, że znany jest mu Regulamin Studiów obowiązujący w Uczelni, którego treść znajduje się na stronie www.pwsz.legnica.edu.pl, oraz zapoznał się z Uchwałą Nr II/345 Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określenia szczegółowych zasad pobierania opłat oraz warunków zwalniania z tych opłat studentów od roku akademickiego 2006/2007 i Zarządzenia Nr 49/06 Rektora Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy z dnia 25 lipca 2006 r.”, który – w opinii Prezesa Urzędu – narusza postanowienia art.384 §1 k.c., stanowiącego, że „Ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzory umów, regulaminy wiążą drugą stronę, jeżeli zostały jej doręczone przy zawarciu umowy”.

4. W trakcie postępowania Uczelnia - w piśmie z dnia 20 marca 2007 r. – stanęła na stanowisku, iż zakwestionowane przez Prezesa Urzędu zapisy umowne § 6 ust. 3,5 i 6 nie są

tożsame z przywołanymi postanowieniami z rejestru a ponadto zapisy te znajdują uzasadnienie w art.99 ust.1 i 2 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, zgodnie z którym „wysokość opłat ustala się w kwocie nie przekraczającej kosztów ponoszonych w zakresie uruchomienia i prowadzenia w danej uczelni studiów, (...) z uwzględnieniem kosztów amortyzacji”. Wskazała, że „Koszty te kalkulowane są w oparciu o wiedzę dotyczącą liczby studentów. Organizacja studiów wymaga określenia podziału na grupy (ćwiczeniowe, seminaryjne, laboratoryjne) oraz określonej struktury zatrudnienia. W kalkulacji kosztów niezbędnych uwzględnia się amortyzację, zużycie materiałów, energii, usługi obce (wynajem basenów, sal gimnastycznych), wynagrodzenia, ubezpieczenia i inne świadczenia, pozostałe koszty (aparatura naukowo-badawcza). Podniesiono, iż uwzględniając powyższe nie można ustalić wyższych kosztów, które rekompensowałyby rezygnację studenta ponieważ „za niedozwolone praktyki uznane jest również postanowienie umowne w zakresie rozłożenia brakującej opłaty na pozostałych studentów dalej studiujących”.

Uczelnia poinformowała także, że nie otrzymuje dotacji na edukację studentów niestacjonarnych a zmniejszenie ilości studentów nie oznacza zmniejszenia kosztów kształcenia. Tak więc ewentualne korekty mogą być dokonane dopiero w następnym semestrze, kiedy Uczelnia wie ile ma zmniejszyć grup, przy czym rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielami może nastąpić dopiero na koniec semestru, stosownie do art. 128 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Wskazano, że prowadzona działalność nie jest nastawiona na zysk a jedynie na pokrycie kosztów niezbędnych do prowadzenia kierunku studiów bez ponoszenia strat. W związku z tym – w opinii Uczelni - nie można uznać za bezprawne postanowień, które dotyczą zwrotu części wniesionej opłaty w sytuacji, gdy student skorzystał z usług edukacyjnych przez okres 39 dni.

Odnosząc się do zastrzeżeń dotyczących zapisu § 10 ust.2 Umowy, Uczelnia podniosła, iż zapis ten jest zgodny z art.384 § 2 k.c., ponieważ studenci mogą z łatwością dowiedzieć się o treści wymienionych w tym postanowieniu umownym dokumentów, o której są informowani poprzez podanie adresu internetowego oraz w formie ogłoszenia na tablicy ogłoszeń, stosownie do § 3 ust.3 Umowy. Tym samym – w ocenie Uczelni – art. 384 § 1 nie ma w tej sytuacji zastosowania.

(dowód: karta 43-45)

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy *o ochronie (...)* jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą studentami Uczelni. Interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie *o ochronie (...)*.

Art. 23a ust. 1 zd. 1 ustawy *o ochronie (...)* wskazuje, że „przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie **bezprawne** działanie przedsiębiorcy”, natomiast art. 23a ust. 2 tej ustawy stanowi między innymi, iż „za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności (...) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy

uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (...)”.

W odniesieniu do zakwestionowanych zapisów umownych § 6 ust.3, § 6 ust.5 i § 6 ust.6, do stwierdzenia praktyki o której mowa art. 23a ustawy *o ochronie (...)* konieczne jest wykazanie, że spełnione zostały łącznie następujące przesłanki:

a) bezprawność działań przedsiębiorcy, poprzez stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone – w odniesieniu do § 6 ust.3, § 6 ust.5 i § 6 ust.6 Umowy oraz bezprawność działań przedsiębiorcy, poprzez naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, w zakresie określonym w art.384 § 2 kodeksu cywilnego – w odniesieniu do § 10 ust.2 Umowy.

b) godzenie tymi działaniami w zbiorowy interes konsumentów.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych oraz zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Jak wspomniano wyżej, zgodnie z art. 23a ust. 2 ustawy *o ochronie (...)*, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego*.

Należy w tym miejscu wskazać, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej. Kontroli abstrakcyjnej wzorca jako takiego (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ *k.p.c.*) dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Art. 479⁴³ *k.p.c.* rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 *k.p.c.* Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy **elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego**. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)*”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) *praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.ok.ik. obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru*

(...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.ok.ik. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)

Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Ad.a)

Tak więc w celu stwierdzenia bezprawności działania Uczelni, konieczne jest wykazanie, że zakwestionowane przez Prezesa Urzędu zapisy w punktach § 6 ust.3, § 6 ust.5, § 6 ust.6 wzorca umownego pn. „Umowa o warunkach odpłatności za studia”, stosowanego przy zawieraniu umów ze studentami kształcącymi się w Uczelni, o treści:

- § 6 ust.3 „Uczelnia zwraca połowę opłaty ustalonej za zajęcia dydaktyczne danego semestru, jeżeli student zrezygnował na piśmie ze studiów nie później niż do:

- a) semestr zimowy - 9 listopada każdego roku,
- b) semestr letni - 6 kwietnia każdego roku”.

- § 6 ust.5 „Student, który zrezygnował ze studiów po terminach określonych w ust. 3 nie ma możliwości zwrotu wniesionej opłaty”,

- § 6 ust.6 „W przypadku gdy opłata była dokonana w ratach, student, który zrezygnował ze studiów po terminach określonych w ust. 3 jest zobowiązany uzupełnić opłatę za zajęcia dydaktyczne danego semestru do pełnej kwoty”.

są tożsame z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnymi wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego tj.:

- „Dokonując wpłaty w systemie ratalnym lub indywidualnym słuchacz deklaruje się uiścić całkowitą opłatę za kurs bez względu na ew. rezygnację, do czego zobowiązuje się własnoręcznym podpisem na dowodzie wpłaty przy pierwszej wnoszonej opłacie” (poz. nr 394 - wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 stycznia 2005 r. Sygn. Akt XVII Amc 13/04),

- „Przed upływem 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć pierwszego semestru na pisemny wniosek studenta składającego rezygnację ze studiów, przysługuje mu zwrot 80% wniesionej opłaty czesnego za semestr. Po upływie tego terminu zwrot nie przysługuje” (poz. nr 579 - wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 sierpnia 2005 r. sygn. akt XVII Amc 99/04).

- „W przypadku rezygnacji w trakcie semestru, wpłacone w całości czesne za cały semestr nie podlega zwrotowi” (poz. nr 625 - wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 78/05),

- „Czesne nie podlega zwrotowi, jeżeli student w trakcie semestru przerwał studia” (poz. nr 833 - wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 kwietnia 2006 r., sygn. akt XVII Amc 79/05)

Powyższe postanowienia umowne wpisane do Rejestru jednoznacznie stanowią, że nie zwraca się opłat uiszczonych przez studenta za cały semestr, w przypadku, gdy rezygnuje on w trakcie trwania tego semestru z dalszej nauki. Z kolei, kwestionowane przez Prezesa Urzędu, zapisy § 6 ust. 3, 5, stosowane przez Uczelnię również wykluczają zwrot poniesionych przez studenta opłat gdy rezygnuje on z nauki w trakcie trwania semestru, z tym, że Uczelnia określiła graniczne terminy po których ten skutek nastąpi („po 9 listopada i 6 kwietnia każdego roku” a więc po upływie ok. 5 tygodni po rozpoczęciu nowego semestru). Ponadto, przytoczone wyżej postanowienie z poz. 394 – nakłada na studenta któremu umożliwiono dokonanie opłat w systemie ratalnym, obowiązek uzupełnienia opłaty

za zajęcia dydaktyczne danego semestru do pełnej kwoty, w razie ewentualnej rezygnacji. Zgodnie z zapisem § 6 ust.6 Uczelnia nakłada taki sam obowiązek na studenta rezygnującego ze studiów i któremu umożliwiono wcześniej możliwość opłaty za czesne w ratach.

Tak więc w opinii Prezesa Urzędu, przedmiotowe zapisy z § 6 ust. 3, 5 i 6 wzorca umowy, mieszczą się w „hipotezach” wymienionych wyżej klauzul wpisanych do rejestru – treść § 6 ust.3 i 5 w klauzulach z poz. 579 i 625 i 833, natomiast treść § 6 ust.6 w klauzuli z poz.394

Odnosząc się do wyjaśnień Uczelni dotyczących konieczności stosowania ww. zapisów ze względów ekonomicznych, m.in. z uwagi na poniesione wcześniej nakłady, zobowiązania płacowe wobec nauczycieli akademickich, Prezes Urzędu zwraca uwagę, iż ustawa o ochronie (...) obejmuje pojęciem „przedsiębiorcy” także podmioty, których działalność nie kojarzy się z typową działalnością gospodarczą. Tymi podmiotami są m.in. szkoły wyższe. Tak więc studenci, którzy korzystają z usług szkoły wyższej odpłatnie, stosownie do zawieranych w tym zakresie umów, są konsumentami w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i ochrona ich praw mieści się w wymienionej ustawie. Powyższe potwierdził również Sąd Najwyższy w przytoczonym wyżej wyroku z dnia 7 kwietnia 2004 r. W związku z tym, prowadząc działalność gospodarczą, w związku z którą zawierane są umowy mające charakter wzorca, przedsiębiorca, który się nimi posługuje jest zobowiązany do przestrzegania przepisów art. 384, 385 i 385¹⁻³ kodeksu cywilnego, regulujących kwestie wzorców umowy (ogólnych warunków umów, regulaminów). Powinien przy tym szczególnie uwzględnić, aby nie znalazły się w nich niedozwolone postanowienia umowne, wymienione przykładowo w art. 385³ k.c.

Okoliczności przytoczane przez Uczelnię są ściśle związane z prowadzoną przez nią działalnością gospodarczą i ryzykiem, które musi w związku z tym ponosić. Trudno zaakceptować przenoszenie całości ryzyka gospodarczego na konsumentów - w tym wypadku studentów, którzy zrezygnują z nauki po wskazanych w § 6 ust.3 Umowy terminach. Nie zasługuje więc na uwzględnienie argumentacja Uczelni, że powyższe zapisy umowne wynikają ze specyfiki prowadzonej działalności „nie nastawionej na zysk”. Również przywołany przez Uczelnię art.99 ust.1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym*, nie uprawnia Uczelni do stosowania kwestionowanych przez Prezesa Urzędu postanowień umownych. Przepis ten stanowi, że: „*Uczelnia publiczna może pobierać opłaty za świadczone usługi edukacyjne związane z: 1) kształceniem studentów na studiach niestacjonarnych (...) a „Wysokość opłat, o których mowa w ust. 1, ustala rektor uczelni publicznej, z tym że opłaty, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, nie mogą przekraczać kosztów ponoszonych w zakresie niezbędnym do uruchomienia i prowadzenia w danej uczelni, odpowiednio studiów lub studiów doktoranckich, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz zajęć na studiach lub studiach doktoranckich, o których mowa w ust. 1 pkt 2, z uwzględnieniem kosztów amortyzacji i remontów”*. W świetle powyższego przepisu, nie ma przeszkód do stosowania przez Uczelnię instytucji prawnych chroniących ją w przypadku pochopej rezygnacji studenta z nauki, jak np. określone odstępne (ustalane proporcjonalnie w zależności od momentu rezygnacji z nauki), czy kary umowne. W tym zakresie należy jednak uwzględnić ograniczenia wynikające w szczególności z art. 385¹ § 1 k.c. oraz z 385³ pkt 17 k.c.

Mając powyższe na względzie wykazano, iż kwestionowane punkty Umowy mieszczą się w „hipotezach” wymienionych klauzul wpisanych do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

Reasumując, w rozpatrywanej sprawie bezprawność działania Uczelni w świetle art. 23a ust.1 ustawy o ochronie (...) polega na wprowadzeniu do obrotu zapisów umownych bezwzględnie przez prawo zakazanych, które znajdują się w rejestrze niedozwolonych postanowień umownych o którym stanowi art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego.

Jeśli chodzi o zarzut bezprawności w odniesieniu do § 10 ust.2 wzorca umownego, Uczelnia naruszyła obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, wynikający z art. 384 § 1 k.c., który nakłada na przedsiębiorcę wymóg **doręczenia** wzorca umowy konsumentowi. Kwestionowany zapis umowy jednoznacznie wyłącza Uczelnię z powyższego obowiązku, która zamiast wręczać studentom (wraz z umowami) pełne teksty wymienionych w § 10 ust.2 Umowy aktów prawnych, wymusza na podpisujących Umowę oświadczenie o zapoznaniu się z ich treścią.

Powołanie się przez Uczelnię na art.384 § 2 k.c. stanowiący, iż „*W razie gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wiąże on także wtedy, gdy druga strona mogła się dowiedzieć o jego treści*” nie ma uzasadnienia, ponieważ przepis ten – w zdaniu drugim - wyraźnie wyłącza z tej zasady umowy „*z udziałem konsumentów z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego*”. Umowa dotycząca odpłatności za naukę w szkole wyższej z całą pewnością nie jest umową powszechnie zawieraną w drobnych bieżących sprawach życia codziennego, w związku z czym przystępujący do Umowy student ma prawo – w myśl art.384 § 1 k.c. – do otrzymania wraz z umową, pełnego pakietu wiążących go aktów prawnych. Stąd, wyłączenie się Uczelni z obowiązku w omawianym zakresie jest **działaniem bezprawnym**.

Mając powyższe na względzie należy uznać, że została spełniona pierwsza z wymienionych wyżej przesłanek stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, tj. bezprawność działań przedsiębiorcy.

Ad.b)

Analizując drugą przesłankę należy udowodnić, iż opisane wyżej bezprawne działania godzą w zbiorowy interes konsumentów.

Zgodnie z art. 23a ustawy *o ochronie (...)* stosowanie postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone oraz naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, jest praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Skoro wykazano powyżej, iż kwestionowane zapisy § 6 ust.3, 5 i 6 Umowy są tożsame z klauzulami wpisanymi do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone - to posługiwanie się tymi postanowieniami umownymi w obrocie konsumenckim jest zakazane z mocy prawa i skutkuje godzeniem w zbiorowy interes konsumentów.

Z kolei § 10 ust.2 narusza obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, w zakresie określonym w art. 384 § 1 k.c. Otrzymanie przez studenta kompletu wiążących go regulacji prawnych, jest elementem niezbędnym **do swobodnego zapoznania się ze swoimi prawami i obowiązkami związanymi z realizacją Umowy**. Działanie Uczelni wymuszającej na studentach złożenie oświadczenia o zapoznaniu się treścią aktów prawnych zamieszczanych w gablotach oraz udostępnianych na stronie internetowej, niewątpliwie godzi w ten zakres praw konsumenta.

Mówiąc o „zbiorowym interesie konsumentów” należy zaznaczyć, iż ustawa *o ochronie (...)* nie podaje jego definicji, wskazując jednak w art. 23a ust. 1 zd. 2, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy.

W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów, wszystkich studentów kształcących się na Uczelni, jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć umowę na usługę uczestnictwa w studiach.

Tak więc, w rozpatrywanym stanie faktycznym bezprawne zachowanie Uczelni nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu usługobiorców, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów Uczelni.

Mając powyższe na względzie, należy uznać, iż opisane działania Uczelni godzą w zbiorowy interes konsumentów, a tym samym została spełniona druga z wymienionych wyżej przesłanek do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W związku ze spełnieniem obu przesłanek należało orzec jak w punkcie I i II decyzji.

Z uwagi na to, iż w trakcie prowadzenia postępowania weszła w życie nowa ustawa *o ochronie konkurencji i konsumentów* z dnia 16 lutego 2007 r. zastosowanie znajduje art. 131 ust. 1 tejże ustawy, zgodnie z którym do postępowań wszczętych na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* i niezakończonych do dnia wejścia w życie nowej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Wobec powyższego niniejsza decyzja zostaje wydana na podstawie przepisów ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* z dnia 15 grudnia 2000 r.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust 1 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów*, w związku z art. 479²⁸ *k.p.c.*, od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów we Wrocławiu.

Z up. Prezesa Urzędu Ochrony
Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor UOKiK Del. Wrocław
Zbigniew Jurczyk

Otrzymuje:
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona
ul. Sejmowa 5 A
59-220 Legnica